

ВЛИЯНИЕ НА ПАНДЕМИЯТА ВЪРХУ ФОНДОВИТЕ И ИНВЕСТИЦИОННИТЕ ПАЗАРИ

Йорданка Ангелова

Технически университет - София

Email: jsa@tu-sofia.bg

Красимир Йорданов

УНСС

Email: kvjordanov@unwe.bg

IMPACT OF THE PANDEMIC ON FUNDS AND INVESTMENT MARKETS

Jordanka Angelova

Technical university of Sofia

Email: jsa@tu-sofia.bg

Krasimir Jordanov

UNWE

Email: kvjordanov@unwe.bg

Abstract. В годините фондовите и инвестиционните пазари винаги са привличали вниманието на инвеститорите, но след като се появи коронавирусната пандемия тя няма как да не ги засегне в световен мащаб. Целта на материала е да се направи кратък преглед и анализ на ситуацията след пандемията и нейното отражение върху финансовите пазари. Направен е анализ на ситуацията в глобален мащаб за периода 2020-2021 г. и са дадени съответни насоки към предстоящи инвеститори.

Keywords: Financial Markets, Investments, Capital.

1. Въведение:

През 2020 г. световната икономика беше засегната от извънредно и тежко сътресение, причинено от пандемията от коронавирус (COVID-19). Икономическата активност се сви рязко в резултат от ограничителните мерки и засиленото нежелание за поемане на риск от страна на бизнеса. По данни от Годишния доклад на европейската централна банка /ГДЕЦБ/ [5,6] брутния вътрешен продукт /БВП/ на еврозоната спада с 6,6% през 2020 г. Секторите, които пострадаха най-тежко в този период бяха транспортния, ресторантьорския и хотелиерския.

Като цяло една неочаквано здравна криза доведе до световна икономическа и финансова криза. Банковия сектор трябваше да пренастрои паричната си политика с цел противодействие на негативното влияние от пандемията. Някои мерки включваха:

- Въвеждане на временна програма за закупуване на активи в условията на извънредна ситуация;
- Предлагане на нови финансови операции по дългосрочно рефинансиране;
- Облекчени мерки на кредитополучателите и др.

Тези мерки даваха някаква сигурност и играеха ролята на стабилизиращ фактор за фондовите и инвестиционните пазари за поддържане на ценова стабилност и намаляване риска за бизнеса и физическите лица.

През този период ЕЦБ подобри в значителна степен мениджмънта си като усъвършенства комуникацията си, за да отговори на предизвикателствата на пандемията отговаряйки за финансовата стабилност и спокойствие на европейските граждани.

На практика пандемията COVID-19 стана катализатор на дигитализацията и ускори този процес във всяка една сфера. С въвеждането на правила за карантиниране на заразените с вируса и за спазване на физическа дистанция между хората, всички бяха принудени, в т. ч. и пазарите да се приспособят към новата безконтактна и цифрова реалност.

2. Статистически данни относно икономическия спад по време на пандемията

Представените от ЕЦБ данни ясно показват разбалансирането на цялата финансово-икономическа система през анализирания период 2020-2021 г.

Макропруденциални мерки, предприети за справяне с последиците на пандемията от COVID-19

116 оценени решения

ЕЦБ насърчи и подпомогна действията по политиката на макропруденциалните органи за намаляване на влиянието на пандемията както върху стабилността на финансовата система, така и върху икономиката.

Бързо нарастват електронните плащания, но тези в брой остават преобладаващи

10%

Успоредно с бързото нарастване на използването на електронните платежни средства броят и стойността на банкнотите в обращение се увеличиха с около 10%, като разплащанията в брой остават преобладаващ метод при преките малки плащания в еврозоната.

Намаляване на въглеродните емисии на ЕЦБ за едно работно място

-75%

От формулирането през 2008 г. на екологичната си политика до днес ЕЦБ съкрати своите въглеродни емисии за едно работно място със 75%.

Активна пропаганда на ЕЦБ в множество социални мрежи

2,8 милиона

Хората реагираха 2,8 милиона пъти на постове на ЕЦБ в социалните медии.

Фиг.1 Данни за 2020 г.

Източник: Годишен доклад на европейска централна банка [5]

От представените данни на фиг. 1 става ясно, че ЕЦБ е насочила усилията си към макропруденциалната политика. Целта е преодоляване на видовете рискове и слабости във финансовата сфера. Идеята е да се предотвратят системните рискове при осигуряването на финансовите продукти и услуги, за да се запази благосъстоянието на хората.

Като следващ момент може да се отчете все по-бързо нарастващия процент на електронните разплащания – средно с 10%. Именно развитието на новите цифрови технологии се определя като един от водещите фактори и основание за изграждането на конкурентоспособна национална икономика в рамките на следващите десетилетия. Известно е, че Covid-19 ускори този информационен процес. Ефектът от приложението на цифровите технологии в световен и европейски план, и в частност в сектора на производството, е изведен като приоритет със стратегическо значение.

Изключително впечатление прави, че за последните 14 години, ЕЦБ съкращава въглеродните емисии за едно работно място с цели 75%, като изключително стриктно прилага Регламента на европейския парламент на съвета за установяване на механизъм за корекция на въглеродните емисии на границите [5]

Промените основно са свързани с корпоративните облигации в портфейлите за усъвършенстване практиките по управление на риска на фондовите и инвестиционните пазари. Те са обвързани с ценовата стабилност и свързания с климата финансов риск, който трябва да се вземе в предвид при зеления преход на икономиката за климатичен неутралитет.

Може да се отбележи, че през 2021 г. започна плавно възстановяване на икономическата активност в световен мащаб, но това допринесе и за трайно нарастване на цените на акциите. Всички пазари очакваха стабилна и устойчива печалба. Така, някои цени на акциите, които през 2020 г. отбелязаха спад, се повишиха значително с бързи темпове. Фигурата по-долу представя информацията, която в края на 2020 г. поскъпването на акциите на банките е било с над 30%, а през 2021 г. те се увеличават с още 19%.

Фиг.2 Източници: Bloomberg, Refinitiv и изчисления на ЕЦБ.

Забележка: За еврозоната са показани EURO STOXX banks index и Refinitiv market index за нефинансовите предприятия; за САЩ – S&P banks index и Refinitiv market index за нефинансовите предприятия. Последните наблюдения са за 31 декември 2021 г.

Следователно, банковият сектор трябва да играе ключова роля в справянето с последиците от разпространението на Covid-19, за да запази кредитния поток към

икономиката. Всяка банка може да бъде активна, като разполага с подходяща ликвидност, за да отпусна заеми на клиентите си.

Икономиката се възстанови

+5,3%

След рязкото му свиване през 2020 г. в резултат от пандемията през 2021 г. реалният БВП на еврозоната нарасна с 5,3% успоредно с подобряването на пандемичната ситуация и с постепенното отслабване на ограниченията.

Банковото кредитиране за предприятия се забави спрямо високите пандемични равнища

+4,3%

След 7,1% през първата година от пандемията годишният темп на растеж на банковите кредити за предприятия се забави през 2021 г. до 4,3%. Делът на фирмите, отчитащи пречки при търсенето на кредит, спадна до предпандемичните равнища.

Инфлацията рязко се повиши спрямо ниските равнища по време на пандемията

2,6%

Инфлацията в еврозоната се увеличи средно до 2,6% през 2021 г. спрямо 0,3% през 2020 г. Увеличението отразяваше по-конкретно скок в цените на енергийните стоки, търсене, изпреварващо ограниченото предлагане в отделни сектори, както и някои по-скоро технически фактори, като отмяната на намалението на ставките по ДДС в Германия.

ЕЦБ въведе симетрична цел от 2% за инфлацията

2%

След като преразгледа стратегията си, ЕЦБ преформулира своята цел за ценова стабилност като симетрична цел за инфлацията от 2% в средносрочен хоризонт.

Фиг.3 Данни за 2020 г.

Източник: Годишен доклад на европейска централна банка [5]

От фиг. 3 се вижда, че през 2021 г. БВП на еврозоната се е увеличил с 5,3%, но най-неприятният момент е рязкото покачване на инфлацията, което в някои сектори надмина очакванията с до над 50-60%. Разбира се, освен пандемията паралелно със започването и на войната в Украйна през февруари 2022 г.

инфлацията тръгна рязко нагоре най-вече заради проблеми с енергийните доставки, което даде своето отражение във всички сектори на икономиката.

3. Влияние на пандемията върху фондовите и инвестиционните пазари в отделните сектори на икономиката

Флуктуациите на капиталовите пазари са много големи и се влияят от икономическа, пандемична или рецесионна обстановка в световен мащаб. В случая финансовите пазари реагираха бързо и мигновено на настъпилата икономическа криза. Обществото беше попаднало в плен на паниката и страха и инвеститорите предпочитаха да продават и разпродават, но да останат с реални финанси. Също комбинацията от здравна и икономическа криза доведе до рязък скок на безработните в редица държави и сектори на икономиката със 100%-во стопиране на стопанската дейност на микро, малки, средни и големи предприятия.

Съгласно годишния доклад на ЕЦБ за 2021 г., [6] един от секторите, който бе най-силно засегнат е на услугите с пряк контакт, а именно: туризъм, хотелиерство, ресторантьорство, въздушен и морски транспорт и пакетни почивки. Тези услуги естествено и най-трудно започнаха възстановителния си период след освобождаването на ограничителните мерки, тъй като за повечето фирми се оказа трудно повторното наемане на персонал след направените съкращения по време на масовото затваряне. Секторът на туризма и хотелиерството също започна плавно възстановителен период, но някои инвеститори пренасочиха своите бизнес позиции, тъй като те бяха най-първо и най-пряко засегнати. Тези сектори се оказаха най-рискови. Авиолиниите бяха също много сериозно засегнати и все още търпят своите негативни последици. Особено нискотарифните авиокомпани стигнаха до своях крах и трудно могат да се отърсят от кризата, особено при евентуална възможност от последващ спад това ще доведе до фалита им.

Както вече се спомена, капиталовите пазари се влияят от всяка криза и флуктуациите стават изключително големи. След като пазарите изпаднаха в т.нар. „мечи пазар“ се наблюдаваха доста сериозни разпродажби на различни активи. С над 30% се наблюдаваха спадове, които достигнаха най-ниската си точка. В следващите месеци започна слабо и плавно покачване, благодарение на пазарните участници, с тяхната пазарна реакция.

Автомобилни и енергийни компании по време на пандемията се разпродадоха заради спад в приходите си, но започнаха отново своите градивни и печеливши позиции.

Пазарът в сектора на технологиите и изкуствения интелект задържа своите стабилни позиции, дори отвори нови хоризонти за успешно развитие. Младите и образовани хора намериха нов начин за инвестиции чрез крипто и дигитални

пазари. Технологично напредналите чрез инвестиране в крипто борсите намериха сигурен и алтернативен начин за инвестиране. Биткойн и Етериум продължават да бъдат атрактивни за инвеститорите. Те са сериозен конкурент и на златото към този момент. Наблюдава се засилване на интереса към тях. Така, че все по-голяма част от пазарните участници се насочват и диверсифицират своите средства в крипто активи.

Върху отделните индустрии обаче имаше негативен ефект заради въвеждането на роботизацията, тъй като в такъв момент професионалната среда става доста по-различна от социална гледна точка и това ще се отрази позитивно, или негативно в зависимост от всяка дейност на фирмата.

На капиталовите пазари винаги има индустрии, сектори и активи, които са в „Бичи пазар“ като например ИТ секторите, основно преминаващи към Cloud products; Health care Industry, Gold Sectors и др. Те се очаква да бъдат най-печеливши в близко бъдеще след възстановителния период. Относно онлайн търговията, потребителите се убедиха в нейното удобство и тя продължава да държи челни позиции.

Като цяло след разпродажбата на основните си активи по време на пандемията, след 2021 г. инвеститорите започнаха постепенно да възвръщат финансите си на капиталовите пазари, тъй като се убедиха в нерентабилността им в банкови сметки, въпреки, че единствено банковият сектор в този критичен в световен мащаб момент се оказа достатъчно стабилен, за да може активно да участва в подпомагане на бизнеса предлагайки му гратисни периоди при кредитиране, редуциране на лихви по различни кредити и др. подобни. Все пак правеше впечатление, че финансовите пазари не спряха. Те останаха отворени, въпреки техните резки спадове и сътресения, но това даде стабилност и увереност на инвеститорите, че всичко е под контрол.

Заключение

Факт е, че пандемията нанесе безпрецедентни и на много места невъзстановими последици. Породената от нея свръх инфлация, войната в Украйна и нестабилна политическа обстановка в страната продължава да затруднява бизнеса и да се върне към нормалния ритъм на живот. Въпреки лекото съживяване на финансовите пазари, те все още остават сравнително неутрални и в позиция на изчакване заради неизвестността, пред която са изправени. Разчитайки на европейска и национална подкрепа, това ще доведе до гарантиране на финансовите пазари.

Ефектът от коронавируса напълно промени нагласите на потребителите на капиталовите пазари. Това ще наложи по-дълъг период на адаптация, за да изберат атрактивни сектори в които да инвестират дългосрочно.

Може да се предложат няколко варианта за по-доходна и стабилна инвестиция:

На първо място, преди да се предприеме риска за инвестиране трябва да се проучат различните възможни инвестиционни и капиталови пазари, FinTech компании, Revolut и др., които също дават доста добри възможности за инвестиране.

Но, ако се успее да се инвестира на части и дългосрочно това ще доведе до гарантирана доходност. Тъй като, както знаем капиталовите пазари в дългосрочен етап винаги се представят позитивно. Статистическата информация сочи, че капиталовите пазари са със средногодишна доходност от 9% . Съгласно това, много е важно да се търсят печелившите сектори, които да покриват инфлационния индекс. Вероятността това да се случи е единствено прилагането на инвестиция с дългосрочна цел.

Правилната стратегия е да се идентифицират компаниите, които се смятат, че са удачни за инвестиране и да се търси точният момент, в който да се направи точната инвестиция в тях. Добре е да се залага на силните сектори за инвестиране, тези, които ще бъдат следващите лидери, а не да се търсят подценени вече сектори, които са били лидери преди пандемията.

Следователно, пандемията доказва кои сектори могат да оцелеят при една подобна здравна и икономическа катастрофа, така, че това е много силен момент за анализ на различните сектори и инвестиционни пазари.

Правилната информираност ще допринесе и до разумно и рационално управление на портфейли от даден сектор, като се идентифицират компании с доста добри перспективи.

Към настоящият момент финансовите пазари започват плавно, но сигурно да стабилизират своите позиции, но все пак е добре да си зададем въпросите кои са най-добрите инвестиции и как да направим инвестицията печеливша? Най-добрата инвестиция зависи от целта, която си поставяме, каква възвръщаемост очакваме с минимален риск. Важно е да има реалистична нагласа и към евентуална загуба и каква сума инвеститорът е готов да загуби. Относно как да се инвестира е добре всеки инвеститор да си отговори сам на този въпрос съобразно бюджетът, който е готов да отдели и да се насочи към високо или съответно ниско рискови инвестиции.

Алтернативен вариант за инвестиране на лични и бизнес финанси е също P2P /Peer-to-Peer/ платформата, която е много опростен процес на гъвкаво и дългосрочно инвестиране. Тя е подходяща за всеки, който търси надежден и сигурен метод за възвръщаемост върху спестяванията си, тъй като дават добра диверсификация в инвестирането.

Като заключение може да се добави, че е много трудно в една финансова среда да се разграничат Fake от True news, т.е. фалшивата от истинската информация, но е повече от важно да се отсеят, проучат и анализират точните и вярната информация, на базата на която да се вземе разумно и адекватно решение за инвестиране. Източниците на информация и правилната осведоменост са от изключително голямо значение за намаляване на риска от инвестиция. Въпреки всичко, винаги трябва да се проверява дали информацията е правилна и вярна, за да не се стигне до провал.

References:

1. Stoichev, A.(2021), Financial markets during a pandemic, Bloomberg Businessweek Bg, /accessed on 18.09.2022/;
2. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. Capital Markets Union - Results one year after the Action Plan [Online].Available at: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14380-2021-INIT/bg/pdf> /Accessed 09 April 2022/;
3. Regulation of the European Parliament of the Council, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/bg/TXT/?uri=CELEX:52021PC0564> / accessed on 18.09.2022/;
4. EU, Coordinated economic measures as a result of the pandemic, (2020), Брюксел, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0112&from=HR/> /accessed on 18.09.2022/;
5. European Central Bank Annual Report, (2020). <https://www.ecb.europa.eu/pub/annual/html/ar2020~4960fb81ae.bg.html> ; /accessed on 18.09.2022/;
6. European Central Bank Annual Report, (2021), <https://www.ecb.europa.eu/pub/annual/html/ecb.ar2021~14d7439b2d.bg.html> /accessed on 18.09.2022/;
7. Investments: What and how to invest? <https://www.benchmark.bg/academy/%D0%B8%D0%BD%D0%B2%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%86%D0%B8%D0%B8/> /accessed on 18.09.2022/;
8. Ivanova, M., (2019), Investigation of the degree of influence and the relevancy of the factors and sub-factors influencing the project management, financed by European funds under the conditions of the State Universities, 45th Conference Applications of Mathematics in Engineering and Economics (AMEE'19);
9. Ivanova, M., (2018), Experimentation of the Methodic for Initial Monitoring and Evaluation of Projects, Funded by European commission, UNITECH;
10. Nakova, R. (2021), Consumer perception towards eco-friendly fmcgs in Bulgaria iv Mejdunarodna naučna konferencija, Piro, januar 2021. pp.554-563, ISBN 978-86-84763-05-3.
- 11.